

Studiekredsen

**En håndbog om
et multikulturelt
læringsværktøj**

Studiekredsen, et moderne læringsværktøj

Studiekredsen kan virke banal enkel som læringstiltag. Syv til otte mennesker kommer sammen for at diskutere et tema, de har fælles interesse i. Hvem som helst kan starte en studiekreds. Traditionelt mødtes nogen, som kendte hinanden, og som ønskede at lære noget sammen. Denne form for læring er udfordrende for alle deltagere. Den kræver engagement, respekt og aktiv deltagelse. Det er netop dette, der gør studiekredsen til et moderne læringsværktøj, værdifuld langt udover sine traditionelle grænser, samtidig med at den møder andre udfordringer end tidligere.

I studiekredsen er udgangspunktet, at alle er ligeværdige som mennesker, og at al erfaring og kundskab har lige stor betydning for ny indsigt. Derfor er metoden specielt godt egnet som læringsarena for mennesker med forskellige værdier og forskellig kulturbaggrund.

Vi ønsker med denne håndbog at give et grundlag for at etablere multikulturelle studiekredse, der hvor der er behov og ønske om at søge kundskab og samarbejde.

Denne håndbog er udarbejdet af

Bodil Mygind Madsen,
Jobcenter Djursland,
Danmark

Arnbjörn Olafsson, Mennt,
Island

Mona Majgaard,
Universitet- og
Høyskolerådet, Norge

Vilija.Dailidiene, Lithauen
Association of Adult
Education, LAAE

Anna Heen,
Studieforbundet Populus,
Norge

Ellen Stavlund,
Voksenopplæringsforbundet
Norge

Indhold:

- Side 2 - Indledning**
- Side 4 - Lær hvor du er
den multikulturelle studiekreds**
- Side 5 - Hvad er en studiekreds?**
- Side 6 - Studiekredsen som læringsarena
og involveringsmetode**
- Side 8 - Hvilke temaer er aktuelle for en
studiekreds?**
- Side 9 - Hvordan motiverer man til
deltagelse i en studiekreds?**
- Side 10 - Hvem kan arrangere en
studiekreds?**
- Side 14 - Hvordan leder man en
studiekreds?**
- Side 16 - Udfordringer**
- Side 17 - Hvordan afslutter man en
studiekreds?**
- Side 18 - Referencer**

Lær hvor du er – den multikulturelle studiekreds

Denne håndbog er et produkt af projektet "Lær hvor du er – en multikulturel studiekreds". Projektet blev gennemført i 2004 og 2005 med støtte fra Nordisk Ministerråd.

Ideen til projektet opstod i erkendelsen af, at de nordiske lande nu er mere eller mindre multikulturelle, og at denne udvikling er accelererende. Befolkningerne er sammensat af forskellige etniske grupper, samtidig mødes mennesker sjældent på tværs af deres egne, trygge og kendte grupper. Spørgsmålet om, hvordan man kan udvikle en multikulturel læringsarena, hvor kulturer, holdninger og værdier mødes i behovet for at få ny og mere kundskab, var udgangspunktet for projektet.

Målet var at udvikle et lærende mødested i nærmiljøet på tværs af kultur, sprog, religion og gruppetilhørsforhold, et mødested som forener forskellige mennesker, samtidig med at den udvikler engagement, deltagelse og demokratikompetence.

I projektet ønskede vi at bidrage til at udvikle en studiekredsmetode ved at afprøve metoden i flere af de nordiske lande. Vi etablerede, med støtte fra Nordisk Ministerråd, studiekredse i Danmark, i Island, i Litauen og i Norge. Studiekredsen er et traditionsrigt og demokratisk pædagogisk redskab, specielt kendt og brugt i de skandinaviske lande. Vore studiekredse tager udgangspunkt i denne erfaring. Fælles for de fire studiekredse var, at der var deltagere med forskellig etnicitet, men temaet, som skulle behandles, var det op til den enkelte gruppe at bestemme ud fra lokale behov og ønsker.

Projektet mener ikke at have udviklet et færdigt værktøj til at etablere en multikulturel læringsarena, men vi tror, at vi har set nogle muligheder i denne metode, og at dette værktøj er vigtigt i arbejdet med ligeværdighed og accept for de forskellige mennesker, som bor i et land, en region, en by, en landsby eller en gade.

Hvad er en studiekreds?

Studiekredsen er et kendt og accepteret grundlag for det skandinaviske demokrati. Den har siden begyndelsen af 1900-tallet været aktivt benyttet i arbejdet med at sprede kundskab og drive folkeoplysning. Studiekredsen er dog også kendt som værktøjet, enhver kunne benytte, når nye kundskabsbehov opstod. Den var gratis, enkel at administrere og havde en hyggelig og motiverende atmosfære. I studiekredsen er det deltagernes egne kundskaber, der skal formidles, deles og udvikles. Nogle gange bliver eksperter inviteret for at tilføre gruppen ekstra kundskaber.

Studiekredsen er dog ikke kun en kundskabsfordeler og -

formidler, den har traditionelt et demokratisk værdigrundlag og stimulerer læring, som opstår socialt og frivilligt, og den udvikler læring, som er livsværdiorienteret. Den er en samtale, hvor kropssprog, erfaringer og omgivelser er ressourcer i læringsarbejdet. Studiekredsen skaber samspil mellem mennesker, der befinder sig i forskellige livsfasen og rekrutterer heterogene fællesskaber. Den er et værktøj, der fremmer ligeværdighed, dialog, respekt og tolerance. Studiekredsen er også et mødested, den er et sted, hvor information spredes, og meningsfuld kommunikation oprettes. Studiekredsen kan bryde isolation og ensomhed samt være en social samlingsarena, men den er også positivt uforpligtende. Arenaen kræver engagement, åbenhed og forståelse, men ikke nært venskab eller påtvungne relationer.

Lederen har en meget vigtig rolle. Lederen er ansvarlig for studiekredsens demokratiske proces og skal sørge for et trygt og lærende miljø, men skal samtidig styre fremdriften. Uden en fast styring, vil studiekredsen hurtigt opleves meningsløs og vil skabe mere frustration og modvilje end glæde og udvikling. (Se: Hvordan leder man en studiekreds).

Vægtningen af ligeværdighed og respekten for forskellige livssyn og værdier skal være grundlæggende i alle studiekredse. Alligevel er det en ekstra udfordring og det kræver aktiv indsats at være deltager i en multikulturel studiekreds.

En multikulturel studiekreds består af:

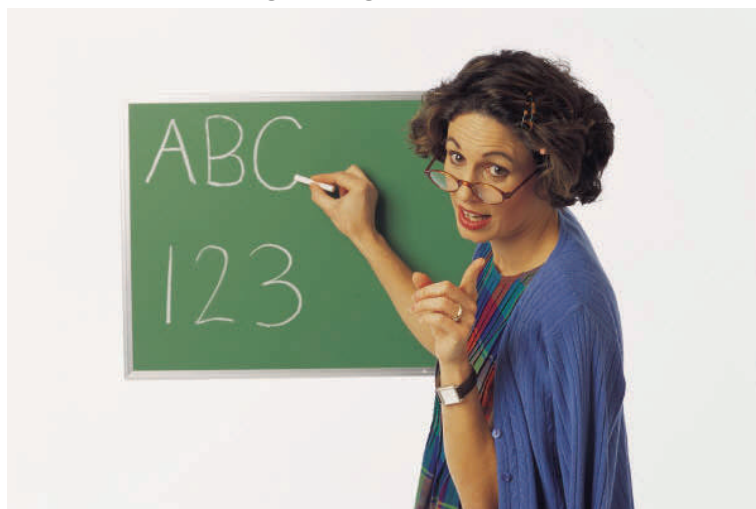
- **5 – 8 deltagere med forskellig etnicitet**
- **Et tema**
- **En målsætning**
- **En plan for arbejdet**
- **Et resultat**
- **En leder**

En studiekreds bør ikke have mere end fem til otte deltagere. Alle deltager på lige fod, ingen skal være over eller under andre. Derfor skal antal deltagere ikke være højere, end at alle bliver synlige og hørbare.

Studiekredsens filosofi er, at mennesker lærer bedst, når det, de allerede ved, sættes ind i en sammenhæng, når man møder andre med samme interesse og nysgerrighed og ved at være åbne for andres erfaringer. I studiekredsen er enhver sin egen lærer og har mulighed for både at tilføre og tage imod kundskab i et lærende fællesskab.

Studiekredsen som læringsarena og involveringsmetode

Mange voksne mennesker møder læring med dårlig erfaring og skepsis. Læring kan opleves som vanskelig og umulig. Studiekredsen er en modvægt, tærsklen er lav, skolesituationen er elimineret, og lærere findes ikke. Kundskabsgrundlaget er forskelligt og skal være det. En studiekreds skal ikke afsløre nogen, tværtimod er det op til hver enkelt deltager at synliggøre deres kundskaber. Studiekredsen har bare ét tydeligt krav: Engagement og respekt for andres meninger og værdier. Det typiske for studiekredsen er, at den er en arena, hvor nye kompetencer udvikles gennem processer, hvor refleksioner, handlinger og erfaringer fra eget liv møder refleksioner, erfaringer og handlinger fra andre menneskers liv.

Metoden er horisontal - alle lærer af alle. Gennem samtalen vil egne tanker og indsigt blive mødt med spørgsmål og modforestillinger i mødet med nye perspektiver og andre måder at tænke på. I studiekredsen lægges der vægt på, at alles kundskaber er lige vigtige. På denne måde kan den enkelte også få en ny oplevelse og indsigt i egne kundskaber. Ofte er en gruppe etableret på grundlag af fælles interesser og kundskabsbehov.

Studiekredsen er:

- **At lære ved at lytte til andre**
- **At lære gennem samtale og diskussion**
- **At lære gennem bevægelser og oplevelser**
- **At lære gennem dokumentation**

Arbejdsform og fremdrift bestemmes i fællesskab, men for at læringsarenaen skal fungere, må processen ledes – enten peges lederen ud blandt deltagerne for hvert møde, eller en person får rollen for hele perioden.

Hvilke temaer er aktuelle for en studiekreds ?

En multikulturel studiekreds har to mål som er tæt knyttet til hinanden: Den skal give ny viden, og den skal være et mødested for forskellige kulturer. Temaerne kan og bør være dagsaktuelle og have sit udspring i udfordringer i nærmiljøet og behov for ny indsigt. Alt kan diskuteres – den eneste betingelse er, at nogen ønsker udvidet indsigt, og at nogen ønsker at vide mere om en sag eller et tema.

Nærmiljøer er ofte sammensat af folk med forskellige holdninger, værdier og tro, men med de samme udfordringer i forhold til egen livssituation og til samfundet. Mange har en begrænset viden om andre grupper. En studiekreds er et redskab til etablering af et mødested og en kundskabsarena.

Temaer:

Mangfoldighed på arbejdspladsen

Sundhed, Miljø og Sikkerhed

Traditioner

Hvordan leve med en teenager

Omsorg for de ældre

Nye veje

Trafiksikkerheden i vores miljø

I pleje- og omsorgssektoren mødes mange kulturer. Forskellige sprog og erfaringer vanskeliggør kommunikationen. En studiekreds, der er åben for dialog og respekt for værdier, kan give en fælles platform i arbejdet med de ældre. Mange voksne med forskellig etnicitet ønsker sig uddannelse og mødes i systemer, hvor meget er fastlagt. En studiekreds kan give ny viden om studieteknik og fælles indsigt i tanker om uddannelse. I et nærmiljø ønsker man at få indsigt

i afgørelser, som berører hver enkelt. En studiekreds i kommunal forvaltning er et godt udgangspunkt. Hele tiden er det dog vigtigt at have i baghovedet, at studiekredsen skal have to dimensioner: en faglig og en for møde mellem medborgere med forskellig kultur og baggrund. Studiekredsen skal aldrig tage aktuelle temaer op på en sådan måde, at det opleves, som om nogen værdier er bedre end andre, eller at man bliver påtvunget andres værdier og holdninger.

Hvordan motiverer man til deltagelse i en studiekreds?

Mange har nok med sig og sit i en travl hverdag. Samtidig lever vi i tætte fællesskaber, hvor vi er mere eller mindre afhængige af hinanden og af måden, samfundet fungerer på. I dette samfund har også meget ændret sig, mange er flyttet til landet med håb om et bedre liv, samtidig som det kan være afgørende for identiteten og værdigheden at opleve, at det man bringer med sig også har en værdi. Mange er bange for det nye og uforståelige. Gode møder fjerner ofte angsten. Den eller de, som ønsker at etablere en studiekreds, har en udfordring i at få folk med. Det sker ikke af sig selv – specielt ikke, når målet er at få grupper, der ellers ikke har kontakt med hinanden, med. I motiveringsarbejdet er det nødvendigt at præcisere, at en studiekreds ikke er en almindelig skole. I studiekredsen er det deltagerne, der bestemmer, hvordan de vil have det: Hvornår, hvor ofte, hvor længe, hvilke temaer som skal diskuteres, hvornår eksperter skal ind o.s.v. Det er deltagerne, der afgør, om det skal blive et godt læringssted eller ej. Tydeliggørelse af denne type forudsætning, åbner for lysten til at deltage.

**Hvor kan vi være?
Hjemme
På biblioteket
På caféen
I klasseværelset**

Budskabet har afgørende betydning. De fleste sorterer engagement efter, hvor meget det betyder for dem selv. Det betyder, at temaet må være aktuelt for flere end for initiativtageren og præsenteres som interessant og ufarlig, målrettet og afgrænset. Det er vigtigt at

**Mundtlig information
Plakat på et centralt sted
Informere på fællesmøder
Annonce i lokalavisen
Seddel i postkassen**

præcisere, at tiltaget er kortvarigt, men giver langsigtet gevinst. For at nå så forskellige mennesker som målgruppe for en multikulturel studiekreds, bør budskabet have en mundtlig og

åben form. Det skal opleves som en personlig indbydelse. Måske er det også nødvendigt at bruge formidlere og netværk som har troværdighed i miljøet for at få bugt med modforestillinger og kulturelle barrierer.

Hvem kan arrangere en studiekreds?

Hvem som helst kan etablere en studiekreds, men den bør have et tema og en arbejdsplan. Den, der tager initiativet, må have viden om, hvad der kræves af lederen, samt tage ansvar for at værktøjet bruges hensigtsmæssigt. Ud over det er det op til alle deltagerne, hvorvidt det skal blive en vellykket læringsarena. Studiekredsen er traditionelt benyttet i frivillige organisationer og oplysningsforbund som et redskab til ligeværdig deling og udvikling af viden. Som metode for multikulturelle læringsarenaer kan studiekredsen anvendes i nye sammenhænge.

I mange kommuner opleves det stærkt, at afstanden mellem grupper af indbyggere øges. Samtidig ønsker man at udvikle og styrke befolkningens viden og samarbejde om aktuelle sager i nærmiljøet. Indbyggerne i et lokalsamfund har ofte behov for at skaffe sig mere kundskab om både hinanden og om samfundsspørgsmål og kan på eget initiativ etablere studiekredse. Studiekredsen er dog ikke en aktionsform.

I skolen og i børnehaven øges variationen i etnisk baggrund blandt såvel forældrene som blandt de ansatte. Hvor mange misforståelser og hvor megen frygt kunne ikke have været undgået, hvis man havde haft indsigt i andres tankesæt og værdivalg. Forældremøder og personalemøder dækker ikke studiekredsens intensjon, fordi de ikke har fokus på læring, men på information.

En studiekreds skal som nævnt have et tema og en plan som grundlag for diskussionen, og målet er at opnå læring og udvikling.

Arbejdspladsen

Arbejdspladsen er i stadig stigende grad ved at blive et stort etnisk mødested. Der arbejder mennesker med meget forskellig baggrund side om side uden at kende hinanden. Det er ikke problemfrit i forhold til sprog, værdier, kultur og myter. Samtidig er arbejdsstedet en livslang læringsarena. Arbejdsgrupper med forskellige kompetencer har en enestående mulighed til at give hinanden kundskab gennem studiekredsen.

Forældre/Pårørende

At være forældre er en krævende og udsat rolle. Egne erfaringer og holdninger sidder dybt i os og er et slags fundament for vores valg i børneopdragelsen. Vores børn møder helt andre udfordringer, end vi selv gjorde, udfordringer vi ikke har erfaringer med. Blandt andet møder de medelever med andre sprog, anden opdragelse og andre værdier. Det skaber frygt og uro, det kan vi høre og læse om dagligt. En studiekreds er et enkelt og ufarligt værktøj for kendskab til, indsigt i og viden om hinandens holdninger. Den varer måske fem uger, nogle timer hver gang. Temaet kan være så enkelt som "Hjælp, der er teenagere i huset!" Hver især kan fortælle om sine oplevelser, sine værdier og mål. Det vil give ny og spændende viden, foruden den tryghed der ligger i at dele og lære. Forældrene bliver samtidig kendt med hinanden på tværs af alle grænser. Det øger indsigten og forståelsen for børn og voksnes værdier og handlinger.

I Vilnius dannede lærere fra forskellige skoler og med forskellig etnicitet en studiekreds. De kom sammen fire aftner og diskuterede temaer indenfor området interkulturel samarbejde. I evalueringen siger deltagerne, at oplevelsen af, at myter og usandheder lukker for kommunikation og samarbejde, er stærk, og at et mål må være at nedbryde disse. Litauens befolkning består af litauere, russere, hviderussere og polakker. Af historiske grunde har grupperne et vanskeligt forhold til hinanden.

Frivillige organisationer

Frivillige organisationer er en nødvendig og værdifuld del af et demokrati og en velfærdsstat. Mange af os deltager ofte i flere organisationer. Til trods for deres værdigrundlag om åbenhed og tilgængelighed kan

organisationer være vanskeligt tilgængelige og virke lukkede for dem, der står udenfor.

Medlemmerne er udefra betragtet socialiserede og samkørte med de samme værdier og holdninger. Det er vanskeligt at forstå "sproget", og der skal mod til at banke på.

Studiekredsen kan være en uforpligtende døråbner. Studiekredsen er også et værktøj, som

kan fungere som brobygger mellem organisationerne:

Deltagere med forskellig etnicitet og forskellig kulturbaggrund blev spurgt, om de ville deltage i en studiekreds om menneskerettigheder. Alle var medlemmer af frivillige organisationer med deres egen etniske gruppe som medlemmer. En fra Irak, en iraner, en colombianer, en dansker, en fra Sri Lanka og to nordmænd var interesserede, og gruppen mødtes fem gange. Bortset fra at få gode kundskaber om menneskerettighederne, oplevede gruppen gennem den kundskab og den indsigt, de delte, at menneskerettighederne, som er universelle, alligevel tydeligt var grundlagt på vestlig kultur og tankegang. Samtidig blev man kendt med hinanden og fik større forståelse for argumenterne.

Uddannelsesinstitutioner

Uddannelsesarenaerne er blevet en multikulturel udfordring. Der mødes studenter med meget forskellig baggrund. Et nyt lands uddannelsestradition, sprog og værdier kan være svært tilgængelig. Ressourcer og evner til at udnytte studenternes erfaringer og viden er ofte mangelfulde hos personalet og i systemet. Det er let at tage for givet, at alle forstår!

Studiekredsen giver en enestående mulighed til at mødes på tværs. Gruppearbejde er selvsagt ikke ukendt for mange af studenterne, men da er det ofte forbundet med faglige mål og pres. En studiekreds vil være en metalæringsarena. Studenterne bliver kendt med hinanden på en ny måde, ingen er dygtigere end andre, og temaet, som vælges, underbygger også den faglige forståelse.

Deltagerne i studiekredsen “ Omsorg for ældre i mit land – og værdierne bag” er studenter ved Social- og Sundhedsskolen i Århus, som tilbyder korte erhvervsuddannelser. Studenterne repræsenterer et bredt spektrum af religioner, kulturer, hudfarve og social baggrund. Årsagerne til, at de bor i Danmark, er også helt forskellige: Nogle er flygtninge, nogle er dansk gift, nogle kom for at studere, mens andre er familiesammenførte. I evalueringen fremkommer det at:

“De fik en bedre forståelse af og øget bevidsthed om egen baggrund, og hvorfor ting er, som de er i eget land og i Danmark. Et andet interessant point var, at en af deltagerne understregede, at han havde fået en bedre forståelse af det danske uddannelsessystem. Hidtil havde han ikke kunnet lide (og heller ikke været god til at deltage i) diskussionerne i klassen, enten det var læreren, der diskuterede med studenterne, eller studenterne der diskuterede med hinanden. Han mente, at det var tidsspilde. Han kunne heller ikke lide gruppearbejde. Nu forstår han, at det handler om demokrati – ikke spildtid..”

Hvordan leder man en studiekreds?

En studiekreds skal i udgangspunktet være demokratisk, forstået på den måde at deltagerne skal have en ligeværdig rolle. Alligevel må studiekredsen have en leder, men det er vigtigt at understrege, at lederen ikke er lærer. Lederens rolle skal være at lede, således at studiekredsen fungerer efter hensigten. Hvad vil så lederens vigtigste funktioner være?

Organisatorisk: Sørge for indkaldelse, mødested, eventuelt rapportering, bestille materiale og indgå aftaler med inviterede eksperter, lave plan for fremdriften og sørge for at der bliver en fremdrift.

Ledelse: At igangsætte (banalt, men vigtigt); en studiekreds skal som form være uformel, men rammen skal alligevel være formel. Studiekredsen skal begynde og slutte efter aftale. Ordet skal fordeles, således at alle får en oplevelse af at blive set og hørt.

Fra den danske rapporten:

"Deltagerne mente, at studiekredsen må have en leder, der kan strukturere diskussionen og hindre at enkelte dominerer diskussionen"

En leder skal altså ikke være en, der styrer eller sætter sig selv i centrum, men en der lytter og viser empati. Lederen skal også holde i tematråden, således at samtalen forholder sig til det aftalte tema.

Lederen kan trække enkle slutninger, men med spørgsmålstegn: Er I enige?

Mødet skal også afrundes og afsluttes. Nyt mødested og tidspunkt skal bekræftes med forslag til dagsorden. En multikulturel studiekreds er en speciel udfordring for lederen.

Sproget kan være en barriere for tydelig og enkel kommunikation. Det er vigtigt at sikre sig, at det som er sagt er ment, men uden at presse deltageren til at gentage for ofte. Det skaber usikkerhed og en følelse af utryghed. Måder at udtrykke sig på kan ofte skabe misforståelser. Vi tager det for givet, at det vi opfatter, at en person udtrykker, er det, personen mener. I homogene grupper kender man ofte hinandens humor, understatement og udtryk, og det er let at diskutere og samtale. I multikulturelle grupper vil alle have sin individuelle udtryksform. Desuden vil værdigrundlaget og holdningerne være forskellige og måske endog ukendt for andre deltagere. Alt det skal lederen forene til en positiv og udviklende kundskabsarena.

En del af deltagerne vil komme fra mere autoritære uddannelsessystemer end de nordiske og vil ikke være så fortrolige med ligeværdigheden i læringen og det horisontale perspektiv, som er karakteristisk for den nordiske studiekredsmodel. Det er vigtigt allerede i opstartsfasen at definere og enes om rammerne for tiltaget, aftale nogle spilleregler for gennemførelsen af studiekredsen, samt at afklare forventninger til både studiekredsen og de andre deltagere. Det vil også bagefter gøre det lettere at vurdere, om målene blev nået.

Lederen skal være:

- **Tydelig**
- **Bestemt**
- **Lyttende**
- **Fordele ordet**
- **Holde tråden i diskussionen**
- **Have evne til at afbryde uden at virke afvisende**
- **Have en positiv og ligeværdig væremåde**
- **En ligestillet deltager**

Udfordringer

Den største udfordring i arbejdet med en multikulturel studiekreds er at gøre den kendt og motivere til deltagelse. Det gælder specielt, når vi ønsker at rekruttere deltagere af forskellig etnicitet, som heller ikke er vant til at mødes eller være i samme gruppe.

Studiekredsen er en arena, hvor det er let at føle sig veltilpas, men det er en udfordring at få folk med, fordi den ikke giver nogen formel kompetence. Den vil også lægge beslag på nogle fritimer eller eventuelt nogle timer af arbejdsugen.

Det kan være vanskeligt at beskrive, hvad der sker mellem deltagerne, når de mødes. Studiekredsen er et selvudviklingsværktøj, der må opleves og erfares som en helt anderledes læringsplatform.

Grundlæggende værdiforskelle kan være til hinder for kommunikation og skabe konflikter, hvis ikke den, der er leder, har empati og evne til at lytte og forstå det, der sker. Vanskelige temaer skal ikke undgås, men gøres forståelige. En udfordring er også at acceptere hinandens værdier, selvom det ikke er muligt at være enig.

Det kan virke let at igangsætte en studiekreds, men udfordringen ligger i at tage det, der sker, alvorligt, således at cirklen virkelig giver kundskab, indsigt og forståelse. Når mennesker med forskellig kultur mødes, kan

Information

Tidnød

Lederegenskaber

Værdier

Holdninger

Ligeværdighed

forskellige værdiniveauer let opstå, d.v.s. at nogle føler, at de ikke er vigtige nok, eller oplever at nogle betragter sig som bedre end andre. Hierarki hører ikke hjemme i en studiekreds. Ligestilling mellem deltagerne skal være en selvfølge, men det er lederens ansvar at synliggøre respekt, om end ikke accept, for alle værdier.

Lederrollen er en udfordring i sig selv, fordi det er helt nødvendigt med en lederposition, men den skal ikke være styrende eller bestemmende. Den skal sørge for, at studiekredsen fungerer ud fra de aftalte præmisser og mål.

Hvordan avslutter man en studiekreds?

Læring i en studiering er en ikke-formell form for læring. Læringen har en plan og et mål, men settes ikke inn i eller sammenlignes med formell læring. Likevel skal de som deltar ha en form for bevis for at de har deltatt og lært. For deltakerne kan det være viktig kompetanse og erfaring å vise til i flere sammenhenger. Evnen til å forstå andre kulturer og samhandle med andre verdier er kompetanse det er økende behov for alle mennesker i dag. Et avslutningsbevis skal inneholde fakta som ringens tema og mål, metode og tidsperiode.

En studiering er ikke avsluttet før lederen og deltakerne har oppsummert hva som er lært og hva som er oppnådd, det gjelder faglig og mellommenneskelig med særlig vekt på anerkjennelse, synlighet og respekt for den enkeltes verdier. Ringen må også vurdere om den skal fortsette og hvorfor den skal den fortsette.

Opsummeringssamtale

Mål

Resultat

Deltagerbevis

Evaluering

Om ringen skal evalueres og hvordan, bør vurderes ut fra forholdene. En muntlig samtale om faglige resultater, læringsarenaen og den sosial arenaen bør alltid finne sted. Følte alle at de fikk delta, ble de engasjert, fikk de bidra med sine erfaringer og kunnskaper? Om evalueringen skal være skriftlig, må den være; enkel, lett å forstå, og lett å svare på. Men i utgangspunktet er et av målene med læring i studieringer, at den også innbyr til åpen og ærlig samtale om opplevelser og resultater.

Egne notater

Referencer:

**Studiekredsen, livslångt lärande.... på svenska:
Petros Gougoulakis HLS Förlag.**

**Cirkelens kraft, Folkbildningsförbundet
Et skrift om studiekredsens betydelse för människa og samhälle**

**Cirkelen runt 100, Folkbildningsförbundet
Intervjuer**

**Den lokale studieringen, en arena for kompetanseutvikling; et
prosjekt i studieforbundene; Anders Nordby**

**Mangfold på jobben Etniske og nasjonale minoriteter på
norske arbeidsplasser: Rolf Undset Aakervik**

Egne notater

Denne håndbog kan bestilles hos:
Voksenopplæringsforbundet i Norge, tlf. 0047-22410000,
eller den kan lastes ned gratis fra www.vofo.no

norden

Nordisk Ministerråd

Voksenopplæringsforbundet